

ФИДЕЛ КАСТРО – ВЪСТАНИК ИЛИ ТЪРСАЧ НА СПРАВЕДЛИВОСТ?

Десислава Енчева¹

Фидел Алехандро Кастро Рус е роден е на 13 август 1926 г. в град Биран, Куба. Син е на притежател на плантация за захарна тръстика край град Сантяго Де Куба. В периода 1931 – 1947 г. е ученик в колежа Ла Сал в Сантяго де Куба, в Йезуитския колеж (религиозно учебно заведение) в град Долорес и в Хаванския йезуитски колеж (също религиозно учебно заведение) в град Белен. Следва право в Хаванския университет в края на четиридесетте години, а по-късно практикува като адвокат. Шокиран от контраста между неговия начин на живот и живота на много други хора, които са бедни, Фидел Кастро става революционер, мотивиран от марксистко – ленинистката идеология.

В характеристиката при завършването му учителите написали: "Отличава се във всички дисциплини, свързани с литературата. Успехите му са блестящи. Прекрасен атлет, който винаги на съревнования мъжествено и с гордост е защитавал честта на колежа. Успя да завоюва любовта и възхищението на другарите си. Не се съмняваме, че той ще запълни с ярки страници книгата на своя живот".²

В университета в Хавана, Фидел веднага е избран в състава на ръководството на студентската организация на факултета по право. Но факултетските рамки му били тесни. През 1947 г. той участва в подготовката на експедиция в Доминиканската република за свалянето на тамошния диктатор Трухильо.

Година по-късно го изпращат като делегат на студентски конгрес в Колумбия. Там Фидел отново попада в опасна ситуация - Богота е обхваната от улични битки, и Кастро не ги пропуска. Спомняйки си годините в университета, приятелят на бъдещия команданте, Ернесто Че Гевара казва: „Фидел беше търсач на справедливост. Той беше младеж, заразен с такава жажда за дейност, че от него можеше да стане втори Хосе Марти. Но да не дава Господ тази енергия да излезе извън контрол!".³

С диплома в ръце, Кастро с приятели отваря юридическа кантора, която често се заема да защитава безплатно правата на сиромаси. Освен това във вестниците започват да се появяват саркастичните му статии срещу управляващите, които Кастро публично обвинява в узурпиране на властта. Съдът обаче отказва да разгледа иска му.

¹ Магистър в програмата Дипломация и международни отношения на НБУ.

² http://www.pbs.org/wgbh/amex/castro/esp_index.html

Тогава Фидел започва да готви въоръжена атака срещу казармите Монкада, надявайки се тази акция да стане детонатор за масова борба срещу продажния режим. От събралите се 134 души 11 се отказват. За останалите последва напътствието: "Утре или ще победите, или ще загинете. Но каквото и да се случи, започнатото от вас движение ще победи".⁴

През 1952 г. Фулхенсио Батиста поема властта в Куба след държавен преврат и налага диктаторски режим, който според историческите анализатори е олицетворение на корупция, упадък и неравенство. Скоро след преврата, Фидел Кастро дейно участва в антиправителствени действия, поради което се укрива.

През нощта на 26 юли 1953 г. революционерите, ръководени от Фидел Кастро и другарите му Ернесто Че Гевара и Камило Сиенфуегос, тръгват в атака. Как завършва е известно. Шестима загиват, останалите ги погват. Убити са над 50 монкадисти. Хижата, където се скрива Фидел, е обкръжена на 1 август. Командва войниците тъмнокожият лейтенант Педро Сария. За да предотврати саморазправа, той слага Фидел не при войниците, а отпред - в кабината, до себе си, и закарва арестанта в градския затвор, където го предава срещу разписка. „Добротата“ на лейтенанта не е „забравена“ - хвърлят го в затвора за 6 години. След победата на революцията Фидел го намира и го назначава за свой адютант.

След 75 дни, прекарани зад решетките, на 16 октомври 1953 г. съдят Кастро, но не в просторния дворец на правосъдието в Сантяго де Куба, а в тясната съблекалня на затворническата спортна зала. Именно там прозвучава прочутата реч на Фидел, която той завършва с думите: "Вие можете да ме осъдите, но историята ще ме оправдае".⁵ Фразата "Историята ще ме оправдае" по същество става манифест на движението за национално достойнство и социална справедливост.

Интересно е, че точно пет години, пет месеца и пет дни след щурма той все пак превзема казармите Монкада. На 1 януари 1959 г. Фидел заедно с брат си Раул успяват да убедят войниците от гарнизона и те преминават на страната на въстаниците. Танкът, с който Кастро влиза в Хавана, е бил управляван от механик от същия този гарнизон...

Революцията в Куба успява да завземе властта на острова на 1 януари 1959 г. Кастро превръща Куба в социалистическа държава, извършва промени в държавата от социално и икономическо естество. Създава програми, които целят повишаването на грамотността на нацията и качеството на здравните грижи за почти всички кубинци.

³ <http://itunes.apple.com/us/album/venceremos-revolutionary-speeches/id295567975>

⁴ <http://lanic.utexas.edu/la/cb/cuba/castro.html>

За сметка на това икономическите му реформи, особено тези в земеделието и животновъдството са пълен провал, което довежда страната до все по-голяма криза и зависимост от СССР. Това Социалистическо естество на правителството на Кастро екзекутира и изпраща много членове на елита на нацията в изгнание, заграбва частната собственост, прекъсва изборите, милитаризира обществото, налага контрол над медиите, политизира образованието.

Зад маската на революционно-комунистическата идеология, Кастро превръща Куба в социалистическа диктатура, провеждайки своя демагогска политика за равенство между класите.

Москва обаче, не забелязала революцията. В наше време някои "познавачи" обичат да обявяват кубинската революция едва ли не за "кремълски проект". А истината е, че в Москва революцията просто не е забелязана. Близките отношения със СССР започват едва в началото на 1960 г. Първата визита на Фидел е не другаде, а в САЩ. Там той се среща с президента Джон Кенеди и сенатора Уилям Фулбрайт и се опитва да им обясни, че "кубинският национализъм представлява желанието да направят своята страна процъфтяваща и уважавана". Във Вашингтон изслушват Фидел, но не бързат да го подкрепят.

Едва през 1960-те години Кастро се съюзява със СССР. Той подкрепя и революциите за национално освобождение в Латинска Америка, Африка и Азия и става лидер на държавните глави на нациите, които скоро са се освободили от колониалните сили. Кастро става силна опозиция на САЩ, с които преди това Куба е била съюзник и търговски партньор. Много американски политици виждат в социалистическата политика на Кастро (а по-рано - и в съюза му със СССР) заплаха за сигурността на САЩ.

През 1961 г. САЩ влошават дипломатическите си отношения с Куба. Американският президент Дуайт Айзенхауер обвинява Кастро, че тласка Куба в ръцете на СССР и на Никита Хрущов. От 17 до 19 април 1961 г. американското правителство провежда военна операция срещу Куба – САЩ формират наемническа армия от кубински изгнаници, която нахлува в острова с цел да свали от власт управлението на Кастро. В т. нар. Залив на прасетата кубинската армия убива голяма част от нашествениците и пленява останалите около хиляда души.

В периода 22 – 28 октомври 1962 г. възниква Карибската криза. Американски разузнавателни самолети U-2 откриват кораби на СССР, пренасящи към Куба ракети с атомни бойни глави. Заснети са и ракетни площадки на територията на Куба с насочени ракети към САЩ. Светът е изправен пред ядрена война. Съветският лидер Никита Хрущов, притиснат от американския президент Джон Кенеди, отстъпва, предлагайки

⁵ “La Historia me absolverá” - <http://www.penultimosdias.com/2010/02/09/>

тайно изтегляне на американско въоръжение от Турция, което предложение се приема от САЩ. В замяна на това Съветите изтеглят от Куба своите ракети. След Карибската криза ЦРУ започват да считат Кастро за един от най-големите си врагове и извършват множество неуспешни опити да го отстранят. Според кубински министър тези опити са повече от 500 на брой. Един от тези опити е особено странен – ЦРУ са се опитали да направят така, че Кастро да приеме химикали, от които да му опада брадата и по този начин да бъде осмян...

След Карибската криза СССР значително подпомагат износа на кубинската захарна тръстика и продуктите от нея, както и изкупуват за нуждите на СССР голямо количество тръстика, произведена в Куба. Това е от жизненоважно значение за снабдяването на острова, както със стоки от първостепенна необходимост така и с други стоки, тъй като голяма част от населението на страната гладува, а САЩ са наложили на Куба блокада. На 15 октомври 1967 г. Кастро съобщава, че Ернесто Че Гевара е загинал в Боливия по време сражения на партизански отряд с правителствени боливийски войски.

През 1975 г. Фидел Кастро изпраща кубински бойни части в подкрепление на партизаните, борещи се за независимост на Ангола.

Най-трудни за Куба са 90-те години, защото всичко необходимо страната получавала от социалистическите страни. А когато те, сменили ориентацията си, спират доставките, някои започват да предричат скорошния край на Острова на свободата.

Хавана приема предизвикателството на времето. Парламентът прави поправки в конституцията. От нея изчезват „диктатурата на пролетариата” и марксизмът-ленинизмът като официална идеология на обществото. Признава се правото на частна и смесена собственост. След това се появява законът за чуждите инвестиции и законът за свободните икономически зони и индустриални паркове. Така Куба започва да създава инвестиционен режим - един от най-благоприятните в Латинска Америка.

Какво се случва? Мястото на СССР и СИВ е заето от страните от Евросъюза, Канада, Мексико, Венецуела. Още към началото на 1998 г. броят на съвместните предприятия нараства до 350, а чуждите инвестиции продължават да растат. Нови хотели преобразяват курорта Варадеро. А по износ на биофармацевтична продукция Куба влиза в групата на световните лидери. Например, кубинските лекарства срещу рак, СПИН и хепатит се смятат за най-ефективните.

Животът на кубинците обаче не е много лек. В страната продължава да се чувства липсата на много стоки. Но истина е и че всички деца на острова получават мляко и ходят на училище, цялото образование е безплатно, че на един лекар се падат

146 души, а средната продължителност на живота надхвърля 75 години. Между другото репутацията на кубинската медицина е такава, че дори американците, въпреки забраната на Вашингтон, през трети страни стигат до Куба, за да се лекуват.

В последно време все по-често идват съобщения от Латинска Америка за спечелени от левите сили избори в различни страни.

Някога латиноамериканците начело с легендарния Симон Боливар са се борили за всеобщо национално освобождение. Сега, под друга форма, народите на Латинска Америка се борят за своето социално освобождение от чуждите икономически монополи на САЩ и групировки на други капиталистически държави. Повечето от богатствата на тези страни отиват в ръцете на чуждите капиталисти. Народите на Латинска Америка тънат в мизерия, безпросветност, безправие и глад.

Но процесите в Латинска Америка през последните години се развиват в полза на трудовия народ. Историческо следствие на това се оказва победата на Кубинската революция начело с Фидел Кастро. Латиноамериканците се убеждават все повече, че може да се живее и без САЩ или другите „експлоататорски държави”, макар и с големи трудности. Ярък пример за това е и победата на левия фронт във Венецуела начело с Уго Чавес. Той и неговото правителство съумяха да отстранят монополите на САЩ върху добива на петрол, газ и други подземни и надземни богатства, макар и създавайки друг монопол, този път под егидата на държавата. Народът на Венецуела и в последните избори потвърди, че възприема Уго Чавес като президентът, който се грижи за бедните слоеве, а те са огромната част от населението. Той поддържа преки и приятелски връзки с Фидел Кастро и други прогресивни ръководители не само от Латинска Америка, но и в Европа и Азия.

В Боливия народът избира Ево Моралес за президент на страната – друг класически популист, човек, който се грижи за населението. По примера на Чавес той отстранява чуждите монополи в икономиката и предоставя печалбите на държавата, която цели постепенно да подобрява живота на трудовите хора.

Победата по модела на Венецуела и Боливия последваха и други държави. Никарагуанският народ, чрез избори, върна на власт Сандинисткият фронт начело с Даниел Ортега. Очаква се новият президент да върви по пътя, начертан от Куба, Венецуела и Боливия. Близко до победата бяха Мексико, Колумбия и други страни, а народите на Бразилия, Аржентина, Уругвай, Еквадор за сега се управляват от леви или ляво-центристки президенти.

"Цена своя живот, защото ми е останало малко, а трябва да успея да свърша много. Трябват ми поне още 2-3 години..." Това сподели кубинският лидер Фидел Кастро преди няколко години. Той обаче също така каза, че не изпитва "абсолютно никакво

безпокойство" от мисълта, че един ден ще умре. „Ако си изпълнил задачата, на която си отдал целия си живот, се чувстваш спокоен”, обясни Фидел. "Безпокоя се за това още от първата година, знаейки, че искат да ме убият и да обезглавят революцията. Направил съм всичко необходимо нищо да не спре, ако с мен се случи нещо", увери той⁶.

Наскоро шокираща новина от Хавана порази света. Кубинският лидер бе подложен на спешна операция. За пръв път от близо 50 г. Кастро беше принуден да сдаде временно пълномощията си на държавен ръководител. Едни приеха новината с радост, други - с искрена тревога. Интересен е фактът, че присъствието на Фидел в съвременната ни история е толкова силно, че новината за едно възможно негово оттегляне се възприема като шокираща, макар и след над 50 години.

Накъде след Фидел Кастро? Въпросът изникна на дневен ред, след като от Хавана долетя вестта за поредното влошаване на здравето на Ел Команданте. Но сега сякаш ситуацията е по-драматична от всякога. Причината е, че той сдаде, макар и временно, за пръв път властта, откакто я пое на 1 януари 1959 г. А и два дни поред обръщенията на Кастро към кубинците бяха четени от други хора, а не от него лично.

В началото на юли 2006 г. американската администрация публикува план за смяна на режима в Куба. САЩ възнамеряват да предоставят на преходното правителство след Кастро 80 милиона долара за развитието на демокрацията и гражданското общество. Американската прогноза е, че на сегашния кубински държавен глава му остават максимум 4 години живот. Оценките се основават на доклади на ЦРУ. Твърди се, че Кастро страда от болестта на Паркинсон от 8 години насам. Според медиците болестта вече се е обострила, което означава общо отслабване на сетивата му. Три четвърти от населението на страната обаче не е живяло при друг лидер.

Много наблюдатели отчитат, че не е ясно по какъв начин САЩ ще създадат лоялно на тях правителство, при положение че в страната липсва силна опозиция. Дори и правителството да бъде съставено от представители на кубинската емиграция, трудно ще се преодолее силното влияние на политиците, приближени на Кастро.

Политическият хаос е неизбежен. Според много наблюдатели американската администрация едва ли ще успее да се споразумее с приемника на Фидел - Раул Кастро. Братът на президента неведнъж е заявявал, че е по-добре САЩ да се сдобрят с Куба, докато Фидел е жив, защото после ще бъде още по-трудно.

Къде са враговете му, къде са бившите му приятели? Кастро надживя деветима президенти на САЩ, шестима лидери на СССР и Русия. Отдавна убиха Джон Кенеди.

⁶ <http://www.marxists.org/history/cuba/archive/castro/>

Вече почти не помним оставката на Никита Хрушчов, смъртта на Мао и Брежнев. А Кастро продължава да живее и да ръководи. Брадата му оредя и побеля, по ръцете му издайнически се виждат кафявите петна на старостта. Но, твърдят най-авторитетните познавачи на Латинска Америка, Фидел и след смъртта си ще остане най-популярният лидер не само на Куба, но и на континента. Брадата и тъмно-зелената му военна куртка ще влезнат в историята като пурата на Чърчил или бастуна на Чарли Чаплин...

"В живота ми има много забрани. Например, аз нямам право да съм богат. И когато пишат, че уж съм бил мултимиллионер, това е пълна глупост. Богатството, според мен, има само една разумна употреба - да получиш добро образование. Но аз вече го имам..."⁷. След тези думи на Фидел е ясно защо в бюджета на Куба на първо място се отделят пари не за държавния апарат, а за училищата и вузовете.

И това не е единствената особеност на т. нар. „Остров на свободата“. Нито по улиците, нито в служебните кабинети се виждат портрети на Кастро. Такъв сега вече е стилът. Той се възприема още тогава, когато младият Фидел обикаля провинциите, сам реже захарна тръстика, работи по строежите и цяла Куба му говори на "ти".

Именно тогава на негова страна застават толкова различни, но еднакво възискателни към човешката същност писатели, като Хемингуей, Маркес, Грийн... И именно заради своята харизматична личност Фидел Кастро ще остане запомнен в историята на човечеството, под една или друга форма.

В случая, наистина, „историята ще оправдае“.

Използвани източници:

<http://bg.wikipedia.org/wiki>
<http://www.duma.bg/2006/0806/120806/sviat/sv-4.htm>
<http://www.dnes.bg/article.php>
<http://www.mediapool.bg/show/?storyid>
<http://news.bulgarianpost.com/story-read-8984.php>
<http://www.segabg.com/online/article.asp?issueid=2367§ionid=5&id=0001401>
http://www.pbs.org/wgbh/amex/castro/esp_index.html
<http://itunes.apple.com/us/album/venceremos-revolutionary-speeches/id295567975>
<http://lanic.utexas.edu/la/cb/cuba/castro.html>
<http://www.penultimosdias.com/2010/02/09/el-verdadero-origen-de-la-historia-me-absolvera/>
<http://www.marxists.org/history/cuba/archive/castro/>
http://www.brainyquote.com/quotes/authors/f/fidel_castro.html

⁷ http://www.brainyquote.com/quotes/authors/f/fidel_castro.html